

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันมนุษย์ตกอยู่ภายใต้ความกดดันและความเครียดอันเป็นผลมาจากความโลภ ความโกรธความหลงความกลัวความรู้สึกลึกซึ้งความพลอดภัยเทคโนโลยีก้าวหน้าในทางวัตถุมากขึ้นเท่าใดความต้องการในด้านการพัฒนาทางจิตก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น^๑ การแสวงหารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมต่อการนำบุคคลเข้าสู่ธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องกระทำกันเมื่อกล่าวถึงรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยยึดหลัก “รูปแบบการเผยแผ่ธรรม” ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงบำเพ็ญมาตลอด๔๕พรรษานั้นนับว่ามีรูปแบบหลากหลายนานัปการที่ยังใช้ได้เสมอเพราะพระพุทธองค์เป็นผู้ที่มีพระปรีชาความรู้ความสามารถเป็นอย่างยิ่งในการเผยแผ่การที่พระองค์ทรงแสดงธรรมแก่บุคคลทุกระดับชั้นและทรงประสบผลสำเร็จนั้นถือว่าเป็นรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่น่าสนใจศึกษาเพราะว่าบุคคลที่พระองค์ทรงแสดงธรรมให้ฟังนั้นมีหลายระดับมีหลายชนชั้นวรรณะพระองค์ไม่ทรงเล็งถือว่าเป็นกษัตริย์หรือเป็นคนยากจนเป็นคนดีหรือเป็นคนเลวแต่อย่างไรจะสังเกตเห็นได้ว่าแม้แต่จอมโจรเช่น องคุลิมาลพระองค์ก็ทรงแสดงธรรมโปรดจนสำเร็จมรรคผลสี่อให้เห็นถึงบทบาทในการแสดงธรรมที่ไม่เน้นบุคคลเป็นสำคัญทรงเน้นการแสดงธรรมเพื่อมุ่งหวังให้มวลมนุษย์ปวงชนได้ค้นพบถึงทางสว่างของชีวิตเป็นสำคัญดังนั้นจึงเห็นได้ชัดว่ารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธองค์นั้นมีหลากหลายระดับ

ในสมัยพุทธกาล หลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ และประทับเสวยวิมุตติสุขในสถานที่ทั้ง ๗ แห่ง รวม ๗ สัปดาห์ผ่านพ้นไปแล้ว พระองค์เสด็จไปประทับที่ต้นอชปาลนิโครธ ทรงพิจารณาถึงพระสัทธรรมที่ตรัสรู้ว่าเป็นธรรมชาติอันลึกซึ้ง สุขุมคัมภีรภาพยากยิ่งที่มนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายทั่วๆ ไป ที่ยังหมกมุ่นยินดีอยู่ในกามคุณจะตรัสรู้ได้ แต่ด้วยพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงปรารภนาที่จะช่วยเหลือโปรดเวไนยสัตว์

^๑ วินัย อัสศรีกุล, แนะนำเกี่ยวกับวิปัสสนา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิทยาพิสุทธิ์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๕.

พระองค์ได้พิจารณาด้วยพระปัญญาทรงทราบว่า หมู่สัตว์นั้นมี ๔ จำพวก ตามลำดับแห่งกิเลสหนาและเบา บางต่างกัน ซึ่งเปรียบเทียบได้กับดอกบัว ๔ ประเภท^๒

นอกจากนี้พระองค์ก็ได้ทรงพิจารณาเห็นว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้นมีมากฉะนั้น การที่จะแสดงหลักธรรมใดจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาถึงความพร้อมของแต่ละบุคคลที่มีความพร้อมแตกต่างกัน มีนัยว่าพระองค์ทรงเลือกใช้กุศโลบายหรือเลือกหัวข้อธรรมที่จะแสดงให้เหมาะสมในแต่ละบุคคล เช่น พระองค์ทรงพิจารณาถึงจริต ๖ ประการ ซึ่งเป็นลักษณะอุปนิสัยของแต่ละบุคคลที่พระองค์ทรงแจกแจงแยกแยะไว้ เพื่อใช้วิธีการอบรมสั่งสอน แต่ละคนให้เหมาะสมกับนิสัยคนๆ นั้น

ความประพฤติดุคติ หมายถึงพื้นเพของจิต พื้นนิสัย ลักษณะความประพฤติที่หนักไปทางใดทางหนึ่งตามสภาพจิตที่เป็นปกติของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งความประพฤติหรือลักษณะนิสัยนั้นเรียกว่า จริยา บุคคลผู้มีลักษณะนิสัยและความประพฤติอย่างนั้น ๆ เรียกว่า จริต^๓ ในการเผยแผ่ธรรมแก่บุคคล ซึ่งมีหลากหลายระดับขั้น พระพุทธองค์ได้ทรงพิจารณาถึงลักษณะส่วนบุคคลตามหลักจริต ๖ ประการ อันเป็นแนวทางสำหรับการเผยแผ่ธรรมเชิงรุก ดังนั้นในการที่จะจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา หรือ การจัดบรรยายธรรมนั้น จะต้องมึลักษณะที่หลากหลายสาเหตุ หลากหลายปัจจัย รูปแบบการเผยแผ่ธรรมเชิงรุกก็เช่นกันจะต้องมีความหลากหลายซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวผู้เผยแผ่หลักการ (ธรรม) ผู้รับธรรม วิธีการและบรรยากาศหรือสถานการณ์

บทบาทการเผยแผ่ธรรมเชิงรุกของพระพุทธเจ้าถือได้ว่าประสบผลสำเร็จ เมื่อทรงเสด็จไปแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์และพระยสพร้อมสหาย ๕๔ คน จนได้บรรลุอรหัตตผล นำคนเหล่านี้เข้าร่วมงานการเผยแผ่เชิงรุกสืบหน้าต่อไป^๔ กล่าวคือหลังจากที่พระรัตนตรัยเกิดขึ้นครบ ๓ ประการคือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อครั้งที่พระองค์ทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งเป็นการแสดงชี้ให้เห็นว่า วงล้อแห่งธรรมของพระพุทธองค์จะหมุนไปหรือเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่หมู่สัตว์โลก ซึ่งในยุคเริ่มแรกของการประกาศพระศาสนา ก่อนที่พระองค์จะส่งสาวกไป พระองค์ได้ตรัสแก่พระสาวกทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อม

^๒ คุรยละเอียดในวิ.ม. (บาลี) ๔/๗-๘/๖-๘, วิ.ม. (ไทย) ๔/๗-๘/๑๑-๑๕, อัง.จตุกก. (บาลี) ๒๑/๑๓๓/๑๕๓, อัง.จตุกก.(ไทย) ๒๑/๑๓๓/๑๘๓.

^๓ ชุ.ม. (บาลี) ๒๙/๑๕๖/๒๙๙, ชุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๕๖/๔๓๐.

^๔ คุรยละเอียดในวิ.ม. (บาลี) ๔/๑๒ - ๓๑/ ๑๒ - ๒๗, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๒ - ๓๑/๑๘ - ๔๐.

ทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายที่มีรู้ในตาน้อย มีอยู่ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม”^๕

ประกาศดังกล่าวรวมไว้ซึ่งรูปแบบ เป้าหมายวิธีการและอุดมการณ์ แห่งการเผยแผ่ธรรมเชิงรุกไว้ครบถ้วน อันเป็นแบบอย่างของการเผยแผ่ของพระสาวกในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน เช่น เมื่อประมาณ ๒๐๐ ปีเศษ หลังพุทธปรินิพพาน พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งแคว้นมคธได้ทรงส่งพระสมณทูต ๙ สาย^๖ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังดินแดนต่าง ๆ แถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนเช่นประเทศซีเรีย อียิปต์ เมโสโปเตเมียเอธิโอเปีย ทางทิศใต้ทรงส่งไปยังประเทศลังกา ทางทิศตะวันออกทรงส่งไปประเทศพม่า ทางทิศเหนือ ทรงส่งไปประเทศอาฟกานิสถาน ซึ่งประเทศเหล่านั้นต่างก็ได้รับรสแห่งพระธรรมโดยทั่วกันอย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า ในบรรดาประเทศต่าง ๆ ที่พระสมณทูตเหล่านั้นได้นำพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่นั้น ประเทศทางตะวันออกเท่านั้น ที่พระพุทธศาสนาหยั่งรากลงได้อย่างมั่นคง เมื่อศรีศากยมนีได้ทรงแสดงพระสัทธรรมปูลงกริยสูตร ณ ยอดเขาคิชฌกูฏนั้น กล่าวกันว่าพระฉัพพัณณรังษีจากพระอุมาโลมของพระองค์ ได้สาธตส่งไปทั่วประเทศทางตะวันออก เรื่องดังกล่าวนี้เป็น ศุภนิมิตว่า พระพุทธศาสนา จะเจริญรุ่งเรืองในประเทศเหล่านั้นเป็นแน่แท้^๗

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่ยุคสมัยพุทธกาลจนกระทั่งในยุคสมัยปัจจุบัน ได้มีวิวัฒนาการรูปแบบการเผยแผ่กระจายพระศาสนาสู่ศาสนิกชนตามลำดับ ซึ่งเป็นการเผยแผ่ทางวัฒนธรรมอันดีงามของพระพุทธศาสนาในนานาประเทศ ประเทศที่พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไป แม้จะมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นความแตกต่างกันในแต่ละชนชาติ พระพุทธศาสนาได้อนุโลมวิวัฒนาการไปตามรูปแบบวิถีของชนชาตินั้น ๆ

กล่าวสรุปได้ว่าการบำเพ็ญพุทธกิจเพื่อทำหน้าที่ในฐานะเป็นกิจกรรมนิยมของพระพุทธเจ้าที่ต้องบำเพ็ญประโยชน์เกื้อกูลแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายนั้น รูปแบบการเผยแผ่ธรรมเชิงรุกของพระองค์ตลอด ๔๕ พรรชานั้นมีความสำคัญยิ่งต่อการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาให้แผ่กระจายไปทั่วทุกมุมของโลกจนกระทั่งปัจจุบันในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมีพุทธบริษัท ๔ ทำหน้าที่การเป็นสาวกที่ดีช่วยกันประกาศพระศาสนา เผยแผ่ธรรมสู่อนุชนในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว เป็นสาเหตุให้วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตตามไปด้วย กิจกรรมของชีวิตเปลี่ยนแปลงไปเช่นต้องตื่นแต่เช้าเพื่อออกไปทำงานนอกบ้าน มีเวลาอยู่บ้านน้อยมาก

^๕ วิ.ม. (บาลี) ๔ / ๓๒ / ๒๗, วิ.ม. (ไทย) ๔ / ๓๒ / ๔๐.

^๖ สมเด็จพระญาณสังวรญาณมุนี, **ตำนานพระพุทธเจดีย์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๕) หน้า ๕๐.

^๗ เสถียรโพธิ์นันทะ, **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาฉบับมุขปาฐะภาค ๒**, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๒๙๔ - ๒๙๕.

ส่วนมากจะมีเวลาอยู่ที่ทำงานหรืออยู่บนท้องถนนซึ่งนั่นหมายถึงรถติดเป็นเวลานาน ๆ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบดำเนินชีวิตดังกล่าวนี้ทำให้ไม่มีเวลาพอที่จะกระทำกิจกรรมทางศาสนาตามแบบวิถีแห่งพุทธ เช่น การตื่นนอนแต่เช้าเพื่อจัดเตรียมอาหารคาวหวานสำหรับใส่ตักบาตร หรือแม้แต่การไปบำเพ็ญบุญกุศลที่วัด การฟังเทศน์ฟังธรรมจากพระสงฆ์ที่มีปริมาณลดน้อยลง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นเป็นสาเหตุทำให้พุทธศาสนิกชนใกล้ชิดพระพุทธศาสนาน้อยลง

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการทำวิจัยเกี่ยวกับโครงการวันธรรมนี้จะประโยชน์ให้กับผู้มีความสนใจใคร่ศึกษาพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา จึงได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับประชาชนที่เข้ามาฟังธรรมและปฏิบัติธรรมในโรงแรมวันนา ประชาชนที่เข้ามานั้นมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมไปในทางที่ดีขึ้นมากน้อยแค่ไหน และเพื่อหาจุดบกพร่องในการปรับปรุงให้โครงการได้พัฒนาประชาชนให้ดียิ่งขึ้นไปการจัดโครงการเผยแผ่ธรรมเชิงรุกนี้ ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์ และมีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพียงใด และเป็นโครงการที่ควรจะได้รับสานต่อให้ขยายวงกว้างออกไปรวมทั้งเป็นโครงการที่จะเป็นประโยชน์ต่อโครงการอื่นๆ ที่มีรูปแบบการเผยแผ่ธรรมเชิงรุกคล้ายคลึงกัน

โครงการวันธรรมจึงได้เกิดขึ้นโดยการนำของพระเดชพระคุณพระราชปฏิญาณมุนี ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร และประธานองค์การเผยแผ่วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร ท่านได้มองเห็นความเดือดร้อนของสังคมคนในเมืองอันมีสาเหตุมาจากคนขาดคุณธรรมความดีในใจ จึงสร้างเวรสร้างกรรมเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ท่านจึงได้ปรึกษากับประธานบริหารโรงแรมวันนา เกี่ยวกับการสร้างสรรค์สังคมไปสู่สันติสุขโดยอาศัยพุทธธรรม ทางประธานบริหารก็ตกลงให้เปิดโครงการวันธรรมขึ้นที่โรงแรมวันนา เขตบางรัก กรุงเทพฯ ฯ เริ่มเปิดปีแรก เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยจัดให้มีเดือนละ ๒ ครั้งของแต่ละเดือน คือ วันจันทร์ที่ ๑ และจันทร์ที่ ๓ ของแต่ละเดือน

การจัดทำโครงการวันธรรมนี้ พระเดชพระคุณพระราชปฏิญาณมุนีท่านได้คิดรูปแบบวิธีการเผยแผ่ธรรมขึ้นโดยให้มีการสวดมนต์ให้พระทำวัตรเย็น หลังจากนั้นมีการฝึกเจริญจิตภาวนา และนิมนต์พระหรือเชิญฆราวาสนักเผยแผ่ธรรมที่เชี่ยวชาญมาแสดงธรรม การเผยแผ่ธรรมนั้นยังมีการประยุกต์เสริมคุณธรรมให้กับประชาชนทุกระดับ โดยอาศัยบทเพลงธรรมให้ญาติธรรมได้ร่วมกันขับร้องด้วย ก่อนเริ่มเข้าสู่รายการก็จะเปิดเพลงพระรัตนตรัยให้ญาติธรรมได้ขับร้อง และนำสาระจากพระไตรปิฎกมาอ่านให้สมาชิกที่เข้าร่วมฟังธรรมได้ฟังโดยพร้อมเพรียงกัน เป็นการศึกษาพระไตรปิฎกไปด้วย หลังจบก็เปิดเพลงสรรเสริญพระบารมีให้ญาติธรรมได้ขับร้อง ไม่ใช่เฉพาะเพียงเท่านั้นเท่านั้นทางโครงการวันธรรมยังจัดให้มีเทศน์มหาชาติทุกปีเพื่อตั้งกองทุนเผยแผ่ธรรมของโครงการวันธรรมด้วย

สถานที่จัดได้รับความอุปถัมภ์จากประธานโรงแรมให้จัดในห้องประชุมใหญ่ของโรงแรม ซึ่งประชาชนที่เข้ามาฟังธรรมปฏิบัติธรรมนั้นก็ไม่จำกัดเพศ วัย ชนชั้น วรรณะ และไม่เก็บเงิน ไม่เพียงเท่านั้นทางโรงแรมยังมีอาหารว่างไว้บริการฟรีด้วย เหตุที่ทำเช่นนี้ได้ก็เพราะอาศัยความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของผู้เป็นเจ้าของสถานที่ด้วย และอาศัยประธานฝ่ายสงฆ์คือพระเดชพระคุณพระราชปฏิภาณมุนีที่มีญาตธรรมทั่วสารทิศศรัทธาในตัวท่านด้วย

การเผยแผ่ธรรมในรูปแบบของพระราชปฏิภาณมุนี (เจ้าคุณบุญมา) ท่านมีการนิมนต์พระนักเทศน์หรือเชิญฆราวาสที่เชี่ยวชาญทางธรรมมาบรรยาย หลายรูปแบบ คือมีทั้งแบบธรรมเทศนา คือแสดงธรรมบนธรรมาสน์ มีทั้งธรรมบรรยาย คือนั่งหรือยืนบรรยายแบบนักวิชาการ มีทั้งธรรมบันเทิง คือการแสดงธรรมแบบให้เกิดอารมณ์ขันและแบบเทศน์ทำนองแหล่ให้ความบันเทิง ซึ่งการเผยแผ่ธรรมที่โรงแรมนั้นจะมีความแตกต่างจากในวัดอยู่บ้าง เพราะในวัดอาจจะมีแสดงธรรมในรูปแบบแรกอย่างเดียว คือ นั่งแสดงธรรมบนธรรมาสน์ เท่านั้น

หวังว่างานวิจัยเล่มนี้จะช่วยให้สังคมได้รับทราบถึงการพัฒนาชีวิตไปสู่สันติสุขตามหลักพุทธธรรมได้ และเพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้หันมาสนใจวิธีเผยแผ่ธรรมเชิงรุกในยุคไอทีตามเมืองใหญ่ ๆ ตามรูปแบบขององค์การเผยแผ่วัดประยุรวงศาวาส

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาวิธีการเผยแผ่ธรรมเชิงรุกตามแนวพระพุทธศาสนา
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาธรรมเชิงรุกของโครงการวันธรรม
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้เข้าร่วมโครงการการเผยแผ่ธรรมเชิงรุกในโครงการวันธรรม

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑. การเผยแผ่ธรรมเชิงรุกในสมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไรและหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตมีอะไรบ้าง

๑.๓.๒ แนวคิดและวิธีการเผยแผ่ธรรมเชิงรุกของโครงการวันธรรมทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการ มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้เพียงใด

๑.๓.๓ ทัศนคติของผู้เข้าร่วมโครงการการเผยแผ่ธรรมเชิงรุกในโครงการวันธรรมเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงสำรวจ โดยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะแนวการเผยแผ่ธรรมเชิงรุกเฉพาะการเผยแผ่ธรรมของโครงการวันธรรม

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร กำหนดประชากรที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดจำนวน ๓๐๐ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่ กำหนดพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง คือ โรงแรมวันนา ห้องสุรวงศ์วิวัฒน์ ชั้น ๑๐ ถนนสุรวงศ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการวิจัยในวันที่ จันทร์ ที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๘

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ ทศนะ หมายถึง การแสดงความคิดเห็นที่ประกอบด้วยเหตุผล หรือการแสดงความเห็นเพื่อประกอบการสนับสนุนในสิ่งที่เห็นด้วยหรือแย้งต่อสิ่งที่ไม่เห็นด้วย

๑.๕.๒ การเผยแผ่ธรรมเชิงรุก หมายถึง การถ่ายทอดธรรม หรือนำธรรมเข้าสู่ประชาชนในรูปแบบของการจัดกิจกรรม เช่น โครงการธรรมในสวน โครงการยกวัดมาไว้ที่เขว่นฯ โครงการโรงพักวิถิพุทธ เป็นต้น จะเป็นลักษณะของพิธีกรรมในทางพระพุทธศาสนาซึ่งมีการทำบุญใส่บาตรรับศีลฟังธรรมบรรยายและถวายสังฆทาน เป็นต้น

๑.๕.๓ ผู้เข้าร่วมโครงการ หมายถึง ประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ณ โรงแรมวันธรรม เพื่อการพัฒนาตนเองให้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีในสังคม

๑.๕.๔ โครงการวันธรรม หมายถึง โครงการเผยแผ่ธรรมที่จัดขึ้นที่โรงแรมวันนา โดยมีการนิมนต์พระสงฆ์และเชิญฆราวาส ที่มีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจทางพระพุทธศาสนา มาบรรยายธรรม และประกอบพิธีกรรมในทางพระพุทธศาสนา เช่น การสมาทานศีล รับศีล ปฏิบัติธรรมด้วยการเจริญสมาธิภาวนา การฟังธรรมะบรรยาย และถวายสังฆทาน โดยจัดขึ้นเดือนละ ๒ ครั้ง คือ ทุกวันจันทร์ ที่ ๑ และ วันจันทร์ ที่ ๓ ของทุกเดือน เวลาในการดำเนินงานเวลา ๑๘.๐๐ น.- ๒๑.๐๐ น.

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบถึงการเผยแผ่ธรรมเชิงรุกตามแนวพระพุทธศาสนา และหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต

๑.๖.๒ ทำให้ทราบถึงความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติตามหลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนาของผู้เข้าร่วมโครงการวันธรรม

๑.๖.๓ ทำให้ทราบทัศนคติของผู้เข้าร่วมโครงการการเผยแผ่ธรรมเชิงรุกในโครงการวัน
ธรรม